

Schoolveiligheidsplan

Onderdeel: aanpak pesten

SVP 005

Versie 1.1

Inleiding

In dit deel van het schoolveiligheidsplan wordt ingegaan op welke wijze Educatis pestgedrag aanpakt. Om helder te hebben wat onder pestgedrag wordt verstaan, wordt als eerste beschreven wat pesten is. Daarna wordt ingegaan op het verschil tussen pesten en plagen. Uitgebreid wordt aangegeven op welke wijze de scholen van Educatis preventief en curatief werken om pestgedrag te voorkomen. Ook wordt beschreven op welke wijze ouders betrokken worden en welke rol de leerkracht en de interne vertrouwenspersoon heeft. Tenslotte wordt beschreven hoe gemonitord wordt hoe ouders en leerkrachten aankijken tegen de aanpak van pesten en het pestgedrag op school.

Definitie pesten

Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld.

Verskil plagen en pesten

Er is een verschil tussen plagen en pesten. Onder plagen verstaan we gedrag tussen leerlingen die aan elkaar gewaagd zijn: de ene keer doet de een iets onaardigs, een volgende keer is het de ander. Plagen is een spelletje, niet altijd leuk, maar nooit echt bedreigend. Plagen kan wel overgaan in pesten. Pesten is wél bedreigend. Pesten vindt niet zomaar één keer plaats, maar meerdere keren per week of zelfs meerdere keren per dag, gedurende een langere periode. De pester misbruikt zijn macht en het slachtoffer wordt uitgelachen, uitgescholden, vernederd, gekleineerd, geslagen of er worden dingen van hem of haar afgepakt. Naast deze openlijke vormen van pesten, komen ook vormen van pesten voor die niet zichtbaar zijn, zoals het buitensluiten van iemand. Relatief nieuwe manieren van pesten zijn het digitaal en mobiel pesten. Kinderen of jongeren gebruiken dan het internet (bijvoorbeeld pesten via sociale media) of pesten elkaar door vervelende berichten via de mobiele telefoon te sturen.

Het verschil tussen pesten en plagen is niet altijd even gemakkelijk te maken. In de beleving van ouders en/of leerlingen kan er soms sprake zijn van pesten, terwijl dit door anderen niet als zodanig wordt herkend. Dit alleen al vereist de aandacht van de school.

Bij pesten zijn drie rollen te onderscheiden: (1) leerlingen die andere leerlingen pesten, (2) leerlingen die gepest worden en (3) leerlingen die niet direct bij het pesten betrokken zijn. Vaak is er een groepje leerlingen dat meedoet met de pester (de zwijgende middengroep). Dit zijn de zogenoemde meelopers. Daarnaast spelen leerlingen die niet direct betrokken zijn

bij het pesten een rol. Doordat deze zwijgende middengroep de gepeste leerling niet steunt en de pester niet probeert te stoppen, kan een pester zijn of haar gang gaan. Vaak versterkt de zwijgende middengroep het succes van de pester door op een afstandje toe te kijken en te lachen om wat er gebeurt.

Pesten voorkomen en bestrijden

Een vereiste om pesten op school serieus aan te pakken is dat alle betrokkenen pesten als een bedreiging zien voor het veiligheidsgevoel en bereid zijn het te voorkomen en te bestrijden. Dit vraagt van de school om het voeren van een sociaal veiligheidsbeleid, zowel in preventieve als in curatieve zin.

Pesten voorkomen

De scholen binnen Educatis voeren het volgende sociale veiligheidsbeleid om pesten te voorkomen:

- Er is structureel aandacht voor een goed pedagogisch schoolklimaat door leerlingen veiligheid en geborgenheid te bieden. Gelijkwaardigheid, acceptatie en respect voor elkaar zijn hierbij belangrijke onderwerpen. Dit krijgt structureel een plek in het onderwijs door onder andere de SOVA-lessen maar ook tijdens andere lessen.
- Het fenomeen pesten wordt aan het begin van elk schooljaar en daarna met enige regelmaat besproken met de leerlingen en het personeel. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan het verschil tussen pesten en plagen.
- Ouders/verzorgers worden geïnformeerd over thematische activiteiten of projecten over sociale veiligheid. Indien er in een groep structureel wordt gewerkt aan het verbeteren van de sociale veiligheid, worden ouders hiervan op de hoogte gesteld.
- Leerlingen weten dat signalen van pesten (niet plagen) doorgegeven moeten worden aan de leerkracht. Ze weten en begrijpen dat dit geen klikken is. Op deze wijze wordt voorkomen dat leerlingen gezamenlijk zwijgen of erbij staan te kijken, zonder in te grijpen of zelfs het vuurtje op te stoken.
- Als een personeelslid signaleert dat er gepest wordt, dan spreekt hij/zij de betrokkenen hierop aan. Ook informeert hij/zij de leerkracht van de leerling hierover, zodat de leerkracht hier op kan inspelen.
- Van elk personeelslid wordt verwacht dat hij of zij met collega's en leerlingen werkt aan positieve team- en groepsvorming.
- Personeelsleden van de school hebben de inspanningsverplichting om pesten te signaleren en om tegen het gepeste signaleren in actie te komen.
- Personeelsleden van de school nemen te allen tijde duidelijk stelling tegen pesten. Het personeel keurt pestgedrag duidelijk en zichtbaar af.
- Als een personeelslid pesten signaleert, probeert hij of zij zicht te krijgen op de oorzaak en omvang van het pestgedrag en de gevolgen voor de gepeste leerling. Daarnaast probeert hij of zij het invoelend vermogen van de pester en de zwijgende middengroep te vergroten. Het doel hiervan is dat leerlingen inzien hoe vervelend pesten eigenlijk is.

Pesten bestrijden

De Educatis-scholen hebben een gestructureerde aanpak voor de bestrijding van pesten. Dit kan aan de hand van het structureel inzetten van een anti-pestprogramma of door gebruik te maken van één van de onderstaande methodieken: de niet confronterende methode of de confronterende methode. Elke Educatis-school heeft voor zijn eigen situatie beschreven hoe pesten structureel wordt tegen gegaan.

De niet-confronterende methode:

Deze methode wordt toegepast als een leerkracht of ander personeelslid het vermoeden heeft dat er sprake is van onderhuids pesten, dus pestgedrag dat hij of zij niet zelf heeft waargenomen. Bij het toepassen van de niet-confronterende methode worden de volgende stappen genomen:

- Het personeelslid schakelt collega's in om de eigen vermoedens te delen en mogelijk te versterken of af te zwakken.
- Ondertussen stelt de leerkracht in de klas van de betreffende leerlingen onderwerpen als pesten, buitensluiting, machtsmisbruik of een andere kwestie betreffende sociale veiligheid op een algemene manier aan de orde om zo een eerste signaal af te geven aan de klas.
- In het kader van het bespreken van pesten als algemeen onderwerp, schakelt de leerkracht de pester(s) en/of enkele niet-pesters in om op te letten of er in hun klas wordt gepest. Na enkele dagen laat de leerkracht ze dan verslag uitbrengen over hun observaties.
- De leerkracht kan wachten op een moment dat hij of zij, of een collega, het pestgedrag daadwerkelijk zelf waarneemt om vervolgens duidelijk stelling te nemen. Dit kan dan aan de hand van de confronterende methode gebeuren.

De confronterende methode:

Deze methode wordt toegepast als een leerkracht of ander personeelslid duidelijk pestgedrag signaleert doordat een leerling voor zijn of haar ogen geestelijk of lichamelijk wordt mishandeld. Bij het toepassen van de confronterende methode worden de volgende stappen genomen:

- Het personeelslid neemt eerst duidelijk stelling.
- De leerkracht van de klas waarin het pesten zich voordoet, voert daarna met de klas een gesprek over pesten in het algemeen. In dit gesprek worden leerlingen gestimuleerd duidelijk stelling te nemen tegenover pesten.
- Door leerlingen te stimuleren een gepeste leerling te steunen of te proberen leerlingen die pesten hiermee te laten stoppen, probeert de leerkracht te voorkomen dat er een zwijgende middengroep ontstaat of blijft bestaan.
- De leerkracht maakt vervolgens met de leerlingen nadere afspraken door gezamenlijk anti-pestregels op te stellen.

- De leerkracht kan het gesignaleerde probleem ook behandelen door bijvoorbeeld een boek te bespreken of een video te tonen waarin het thema aan de orde komt. Naar aanleiding daarvan kan de leerkracht een gesprek met de klas op gang brengen over de gevoelens van een gepeste leerling en de motieven van een pester.

Hulp aan de gepeste leerling en zijn of haar ouders/verzorgers

De leerkracht maakt bij het helpen van de gepeste leerling gebruik van hulp en advies van de vertrouwenspersoon, de intern begeleider, collega's of de directeur. Het is belangrijk om te proberen de gepeste leerling verloren begrip voor een ieders eigenheid en zelfrespect opnieuw bij te brengen: ik ben ik en jij bent jij en dat mag niet alleen, maar dat hoort zo. De leerkracht probeert de leerling te helpen zich minder kwetsbaar te voelen en zich minder kwetsbaar op te stellen. Wanneer een leerling zich bijvoorbeeld steeds gekwetst voelt bij een relatief onschuldig grapje, kan de leerkracht proberen de leerling aan diens incasseringsvermogen te helpen werken.

Als het bovenstaande niet helpt, wordt er een gesprek met de ouders/verzorgers van de gepeste leerling aangegaan. De leerkracht geeft hierin de ouders/verzorgers van de leerling de gelegenheid om hun visie op het probleem te geven en deelt zijn of haar eigen inzichten over de oorzaken van het pesten met de ouders/verzorgers, dit uiteraard afhankelijk van en rekening houdend met de vermoede reden van het gepest worden. Gezamenlijk kan dan naar een oplossing worden gezocht.

Bij ernstige gevolgen van pesten probeert de leerkracht samen met de ouders/verzorgers, de gepeste leerling zijn of haar gevoel voor eigenwaarde terug te laten vinden. Zo nodig wordt hierbij, met toestemming van de ouders/verzorgers, hulp van professionele instellingen ingeschakeld.

Hulp aan de pester en zijn of haar ouders/verzorgers

De leerkracht maakt bij het helpen van de pester gebruik van hulp en advies van de vertrouwenspersoon, de intern begeleider, de zorgcoördinator, collega's of directeur. De leerkracht voert probleemoplossende gesprekken met de pester waarin hij of zij probeert achter de oorzaak van het pestgedrag te komen. Mogelijke oorzaken van het gedrag van de pester zijn:

- de pester wordt of werd zelf gepest;
- de pester heeft gebrek aan aandacht van de ouders/verzorgers;
- de pester wordt niet gecorrigeerd bij agressief gedrag en wordt zelf regelmatig lichamelijk gestraft door ouders/verzorgers of andere volwassenen;
- de pester imiteert gedrag dat hij of zij elders heeft gezien;
- de pester reageert allergisch op bepaalde geur-, kleur- en smaakstoffen;

- de pester kan slecht tegen verliezen bij sport of spel.

Uiteraard zijn er nog allerlei andere oorzaken mogelijk van het gedrag van de pester. Als de oorzaak enigszins duidelijk is, probeert de leerkracht de gevoeligheid van de pester te vergroten voor wat hij of zij de gepeste leerling aandoet. Hierbij houdt de leerkracht rekening met de mogelijke oorzaken van het pestgedrag. De leerkracht probeert hiermee de pester te helpen zich bewust te worden van de effecten van zijn of haar gedrag. Iedere leerkracht zal, eventueel na overleg met vertrouwenspersoon, de intern begeleider, zorgcoördinator, schoolleiding of het gehele team, zijn of haar eigen weg hierin kiezen, afhankelijk van de ernst en omvang van het probleem. Eventueel neemt iemand anders de taak over. Het is belangrijk dat de leerkracht afspraken met de pester maakt over gedragsverandering. Daarbij kan ook met de pester worden afgesproken welke maatregelen er worden genomen als het pesten zich herhaalt. Deze afspraken met de pester kunnen vorm krijgen in een contract. In een dergelijk contract met de leerling wordt ook vastgelegd wanneer het gedrag wordt geëvalueerd en wanneer er, indien het gedrag niet voldoende is veranderd, wordt overgegaan tot de afgesproken maatregelen.

Als het bovenstaande niet helpt, wordt er een gesprek aangegaan met de ouders/verzorgers van de pestende leerling. De leerkracht of het andere betrokken personeelslid vraagt ze in dit gesprek om medewerking bij de aanpak van dit probleem. Daarbij kan een deskundige adviseren over hoe zij hun kind zouden kunnen helpen, dit alles uiteraard afhankelijk van en rekening houdend met de mogelijke oorzaak van het gedrag van hun kind. Een gesprek met de ouders kan het beste al in dit stadium worden gehouden omdat de meeste leerlingen hun gedrag slechts (kunnen) aanpassen als het pesten in een vroeg stadium wordt aangepakt. Soms kan het nodig zijn de pester te beschermen tegen mogelijk al te rigoureuze (lichamelijk) straffen door de ouders/verzorgers.

Als het pestgedrag van de betrokken leerling blijft voortduren, wordt hulp van buitenaf ingeschakeld, bijvoorbeeld van een onderwijsbegeleidingsdienst en/of Riagg. De ouders/verzorgers dienen hiervoor toestemming te geven. Indien de ouders/verzorgers weigeren om toestemming te geven voor hulp van buitenaf en de pester volhardt in zijn of haar gedrag op zo'n manier dat er een onveilige situatie voor de gepeste leerling(en) en/of andere betrokkenen op school bestaat, dan kan de schoolleiding overgaan tot schorsing van de pester, eventueel gevolgd door verwijdering van school.

Aanspreekpunt in het kader van pesten

Binnen elke Educatis school is de vertrouwenspersoon ook het aanspreekpunt in het kader van pesten voor leerlingen en ouders. Ook heeft hij/zij de taak wat betreft het coördineren van beleid ten aanzien van pesten. De taken van de vertrouwenspersoon staan beschreven in de schoolgids.

Monitoring door de school

Elke Educatis school monitort, via de vragenlijst “sociale veiligheid” elk schooljaar de stand van zaken rond het welbevinden van leerlingen en de veiligheid op school. Hieronder valt ook het onderdeel pesten. Deze vragenlijst wordt ingevuld door de kinderen uit de groepen 5-8. Door deze werkwijze heeft de school inzicht in de actuele beleving van de sociale veiligheid door leerlingen. Op basis van de uitkomsten kan door de school, indien nodig, actie worden ondernomen. Elke twee jaar wordt er een vragenlijst “sociale veiligheid” uitgezet onder alle ouders en medewerkers van de school. Ook voor de uitkomsten van deze vragenlijst geldt dat, indien nodig actie wordt ondernomen.